

TİCARİ KAZANCIN BASİT USULDE TESBİTİ VE VERGİLEME SÜRECİ

Doç. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI*

ÖZET

4369 sayılı yasanın gelir vergisinde yaptığı önemli değişikliklerden biri de, ticari kazancın tespitinde basit usulün getirilmiş olmasıdır.

Basit usulde vergileme, götürü usulde vergilemenin yerine getirilmiştir. basit usulde vergilemede, defter tutma yükümlülüğü dışındaki gerçek usulde vergilendirilen ikinci sınıf tacirlere ilişkin hükümler geçerli olacaktır.

Basit usulde vergilenmeye tabi olabilmek için genel ve özel şartların yerine gelmesi gerekir.

Ticari faaliyet ortaklık şeklinde ise, ortakların basit usule tabi olması için işyeri kirası ve iş hacmi ölçüleri, ortaklığa ait iş yeri kirası ile ortaklığın iş hacmine göre tespit edilir.

Kanunda sayılan faaliyetleri yapan mükellefler basit usulde vergilemeden yararlanamazlar.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin, belge temini ve beyanname verilmesinde, bağlı bulunduğu mesleki kuruluşlar tarafından yardım edilir.

ABSTRACT

One of the new changes is brought to the income tax law by the law of 4369 is the taxation of commercial profit by the simple way.

This system is accepted as to function instead of the lump sum taxation. The simple system includes the rules for "second class merchants" (taxpayers) who are taxed according to the real basis

* Afyon Kocatepe Üniversitesi , İ.İ.B.Fakültesi. Maliye Bölümü.

taxation and excludes the merchants who are responsible from book keeping.

The taxpayer has to hold the general and specific conditions to be able to pay taxes according to this new simple way.

If the commercial activity has been made by a partnership then the partners' situation will be determined by the rent of the place of business, and the total transactions in the place of business, and similarly the partnership's situation will be determined by the rent of the place of business and the partnership's total transactions.

If the taxpayer's activities are mentioned in the law then those taxpayers shall not be taxed by using the simple way.

The taxpayers who are taxed according to the simple way might get help from their professional association in order to have the relevant papers and lodge a return.

GİRİŞ

4369 sayılı kanun ile vergi sistemine giren vergileme yöntemlerinden biri de "basit usulde vergileme"dir. Basit usulde vergileme, Gelir Vergisi içerisinde ticari kazançlara özgü olarak düzenlenmiştir.

Değişiklik öncesi, götürü usulde vergileme söz konusu idi. Götürü usulde vergileme; uygulananın kolaylığı yanında, vergi sistemi açısından bazı sakıncalar içermekte idi.

İncelememizde basit usulde vergileme kavramı, gelir vergisi içerisindeki yeri, basit usulde vergilemenin şartları ile vergilendirme süreci üzerinde durulacaktır. Basit usulde vergilendirirken yükümlüler için, uymak zorunda oldukları yükümlülükler ile bunlara aykırı hareketlerin sonuçları üzerinde durulacaktır.

I. BASİT USULDE VERGİLENDİRME KAVRAMI VE GELİR VERGİSİ AÇISINDAN TAŞIDIĞI ÖNEMİ

Basit usulde vergileme, götürü usulde vergilendirilen ticaret erbabının, kademeli olarak gerçek usulde vergileme kapsamına alınması için geçirilen bir aşamadır. Basit usulde vergilemede, "basit olma" özelliği, defter tutma yükümlülüğüne tabi olmaksızın, gelir ve

giderlerin belgelere dayalı olarak tespit edildiği bir vergileme çeşitidir.

Götürü usulde vergileme, şartlarını taşıyan mükelleflerin tümünü kapsayan ; ancak vergi sisteminin karakteristik özelliği olan beyan esasının bir sapması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Basit usulde vergilemeyi şöyle tanımlayabiliriz: Gerçek usulde vergilendirme şartlarını taşımayan ve vergiden muaf esnaf kapsamı dışında kalıp gelir elde eden tacirlerin, defter tutma yükümlülüğü dışında ikinci sınıf tacirlerin hükümlerine tabi tutularak vergilendirilmesidir¹.

Basit usulde vergileme, gerçek usulde vergilemeye bir geçiş koridorudur. Aşağıda incelenecek faaliyetlerin niteliği ve gelir düzeyi göz önünde tutulursa, bazı fonksiyonları da olacaktır. Özellikle, götürü usulden basit usulde vergilemeye geçiş, şu gerekçelere dayandırılmaktadır:

i. Götürü usulde vergilemede, mükellef işlerini icra ettiği yere ve iş nevine göre Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilen cetvellere göre vergilendirilmekte idi. Böyle bir yaklaşım, kimi mükellefler için bazı sıkınakları oluşturmakta ise de, gelir düzeyi düşük mükellefler için elde etmedikleri gelirlerin vergilendirilmesi sonucunu doğurmaktaydı². Oysa basit usulde vergiler daha da şahsileştirilebilmektedir. Her mükellefin belgeye dayalı gelir ve gideri arasındaki müspet fark vergilemeye esas alınmıştır. Böylece ödeme gücü ilkesi daha rahat gerçekleştirilebilecektir. Belge düzenine dayalı olması nedeniyle de, gelirin gerçek olma özelliği korunabilecektir.

ii. Belge düzeninin yerleştirilmesinde önemli sorunlardan biri de götürü usulde vergilendirme idi. Götürü usulde vergilendirilen mükellefler satmış olduğu mal veya gördüğü hizmet nedeniyle her ne kadar belge düzenleme yükümlülüğü altında değilse de, almış olduğu mal veya hizmetler için belge almak, saklamak ve ibraz yükümlülüğü

¹ Erol BEKTAŞ, "4369 Sayılı Kanun İle Ticari Kazançlarda "Götürü Usul" Esası Kaldırılarak Yerine " Basit Usul Esası Getirilmiştir", *VERGİ DÜNYASI*, s. 204, Ağustos 1998, s. 117.

² *Bir Reformun Anatomisi- Vergi Reformu Nasıl Gerçekleşti*, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998, s.222.

bulunmakta idi. Götürü usulde vergilendirilen mükelleflerin, alım ve satımlarından belirli tutarları aşmamak için belge almadıkları bilinen bir gerçektir.

Oysa belge düzeni, vergi sisteminin kan damarları gibidir. İşte bunu temine yönelik tedbirlerden biri de, basit usulde vergilemedir. Gelir vergisinde büyük payın ticari kazançta ait olduğu göz önünde tutulursa, tacirler içerisinde de büyük çoğunluğu götürü usulde vergilendirilen mükellefler oluşturmaktadır. İşte bu çoğunluk, basit usulde vergilendirme suretiyle, belge düzeninin sağlanmasında büyük bir paya sahip olacaktır. Mükelleflerin basit usulde vergilendirme kapsamı içerisinde kalabilmesi, belge düzenine uyma şartına bağlanması nedeniyle belge düzenine bağlı olma teşvik edilmiştir³.

iii. Götürü usulde vergileme kayıt dışı ekonomiyi besleyen faktörlerden biriydi. Götürü usulde vergilendirilen mükellef belge düzenleme yükümlülüğü olmamasına karşın, belge alma ve saklama yükümlülüğü vardı. Oysa uygulamada, belli tutarları aşmamak için belge almıyorlardı.

Belge almama fiili, sadece götürü usulde vergilendirilen mükellef için sonuç doğurmamaktadır. Asıl etkisi belge düzenini yerleştirmeye yönelik olması nedeniyle ekonomik faaliyetlerin kayda alınması sonucunu doğuracaktır.

Kayıt dışı ekonomi, iki şekilde kendisini göstermektedir. Biri, ekonomik faaliyetin başından itibaren hiç kayda alınmamış olması halidir. İkinci hali ise, mükellefin ve faaliyetin kayıtlı olmasına rağmen, bazı faaliyetlerin kayıt dışına çıkarılması halidir. Bu kayıt dışılığın tespiti, tamamen kayıt dışı faaliyete göre daha zordur. Çünkü hiç kayda alınmamış mükellef veya ekonomik faaliyetin bir yerde açık vermesi veya tespiti mümkündür. Oysa diğerindeki boşlukların, kayıtlı faaliyetler karşısındaki oranına göre tespiti kolay veya zor olabilir. Bu yöntemle mükellef "nisbi hırsızlık"⁴ yaparak menfaat sağlarken, asıl etkisi diğer mükellefler açısından daha fazla vergi kaybına neden olacaktır.

³ Gelir Vergi Genel Tebliği (Seri No: 215), RG, T: 6.12.1998, No: 23545, s.31.

⁴ Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, TOBB Yayınları No: Genel: 244: BÖM:8, Aydoğdu Ofset, s. 28.

Basit usulde vergilendirme getirilen yükümlülükleri ile belge düzenini sağlamaya yönelik tedbirler içermektedir. Her şeyden önce sadece, basit usulde vergilendirilen mükellef belgeyi sadece alma değil, aynı zaman da düzenleme yükümlülüğü altındadır.

Belge düzenine uymayı sağlamaya yönelik iki türden de yaptırım öngörülmüştür. Bunlardan birincisi, vergi suçları içerisinde yer alan suçlardan birini oluşturmasıdır. Bu fiiller, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya kullanma şeklinde ise, işlemiş olduğu suçun kaçakçılık suçunu oluşturacaktır. Buna kesilecek ceza, hürriyeti bağlayıcı cezadır. Vergi zıyaı da meydana gelmiş ise, ayrıca vergi zıyaı cezası da kesilecektir.

İkinci yaptırım ise, bir ceza şeklinde olmasa da, basit usulde vergilendirilmeden yararlandırmama şeklinde olacaktır. Basit usulde vergilendirme, gerçek usulde vergilendirmeye göre, bazı avantajlar taşımaktadır. Muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlemek veya kullanma fiiliyle, bu avantajlardan yararlanma da ortadan kalkacaktır⁵.

II. BASİT USULDE VERGİLENDİRMEYE TABİ OLMANIN ŞARTLARI

Basit usulde vergilendirmeden yararlanabilmesi için, kanunda genel ve özel olarak belirtilen şartların topluca yerine getirilmesi gerekir. Bu şartlardan birini yerine getirmeyenlerin basit usulde vergilemeden yararlanması söz konusu değildir. Şimdi sırası ile bu şartları inceleyelim.

A) BASİT USULDE VERGİLENDİRMEYE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARI

Basit usulde vergilemeye tabi olmanın genel şartları şunlardır (md 471):

1- Kendi İşinde Bilfiil Çalışmak veya Bulunmak

Basit usulde vergilenmeye tabi olmanın genel şartlarından birincisi, üç özellikten oluşmaktadır.

⁵ Abdurrahman AKDOĞAN, *Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması*, B.2, Gazi Kitabevi, Ankara, 1998, s. 107.

a) Gelirin Doğduğu İş, Basit Usulde Vergilendirilen Mükellefin Kendine Ait Bir İş Olmalıdır.

Kanun koyucu, bu özelliği belirtmek için “kendi işi” ifadesinin kullanmıştır. Kendi işi, yapılan faaliyetin mükellefin adına ve sonuçları itibariyle de mükellef namına yazılmasını ifade eder. Kısaca, mükellefin adına ve hesabına sonuç doğurmasıdır. Bu özellik, faaliyetin ekonomik boyutunu belirtmek için kullanılmaktadır.

Kendi işi ifadesinin bir diğer sonucu ise, işin organizasyonuna ilişkindir. Kısaca, işin yönetilmesinde emir ve talimatları verme yetkisi basit usulde vergilendirilecek mükellefe aittir. Bu aynı zamanda, bir başkasından emir ve talimat almamayı da içerir.

b) Basit Usulde Vergilendirilecek Mükellef Kendi İşinde Bilfiil Çalışmalıdır.

Bilfiil çalışmak, fiilen, bedenen çalışma demektir. Bedenen çalışma fiziki olabileceği gibi, düşünsel de olabilir. Basit usulde vergilendirilen mükellef, birini çalıştırmak suretiyle gelir elde eden kişi konumunda olmamaktadır. Böyle olması hâlinde, işveren konumunda olacaktır.

Kanun koyucunun bu ifade ile gütmüş olduğu amaç, basit usulde vergilendirilecek mükellef daha çok, el emeği ile geçinen kişilerden olmasını istemesidir. Ancak bu, sadece kendi çalışmak suretiyle gelir elde eden kişilerden olmasını da içermez. Bunun bir istisnasını parantez içinde belirtmiştir. Kendi işinde yardımcı işçi çalıştırmak veya çırak kullanmaktır. Buna göre, basit usulde vergilendirilen mükellef, kendi işinde yardımcı işçi çalıştırabileceği gibi çırakta kullanabilecektir.

c) Basit Usulde Vergilendirilen Mükellef Kendi İşinde Bulunmalıdır.

Kendi işinde bulunma, bizzat işin yapıldığı mekan ya da organizasyon içinde var olmaktır. Bir önceki özelliklerle birlikte düşünüldüğünde, kendi işinde bilfiil çalışan kişi aynı zamanda da kendi işinde bulunmuş olur. Ancak, kendi işinde bilfiil çalışmıyorsa, yardımcı işçi veya çırağa talimat verebilmesi veya işin yürütülebilmesi

için iş mekanında veya organizasyonunda bulunması gerekir.

Bulunma, doğal olarak işin devam ettiği yer ve süre itibariyle önem taşıyacaktır. Ancak, parantez içi hükmünde buna bir açılım ve istisna da getirilmiştir. Buna göre, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zarurî ayrılmalar dolayısıyla bilfiil işinin başında bulunmaması, bulunma şartını ihlal etmeyecektir. Böyle olması da gerekirdi.

Kanun koyucu bu düzenleme ile, insanlık hali olarak ortaya çıkacak, kişinin iradesi dışındaki ayrılmalar ile geçici ayrılmalar bu şartı ihlal etmeyeceğini kabul etmiştir.

Bulunma şartının ihlal etmeyecek ayrılmalar “gibi” kelimesi ile belirtilmesi nedeniyle sınırlı sayıda değildir. Bunların özelliği, irade dışı meydana gelmesi ve geçici olmasıdır.

Yeni düzenleme ile, sosyal devletin gereği bir konu da getirilmiştir. İş sahibinin ölmesi halinde, dul eşi veya küçük çocukları adına işe devam olunduğu halde, dul eş veya küçük çocukları bilfiil işin başında bulunup bulunmamasına bakılmaz.

2. İşyeri Kirası veya Emsal Kira Bedeli Belirli Tutarı Aşmaması Gerekir.

Değişiklik öncesi, kira bedeli yanında vergi değeri de esas alınmakta idi. Vergi değerinin çoğu kez gerçek ekonomik değeri yansıtmaktan uzak olması ve dört yıl içinde enflasyon nedeniyle değerinin aşındığı göz önünde tutulursa, kira bedelinin esas alınması daha gerçekçi olmuştur.

Kira bedeli, işyerinin mülkiyetinin üçüncü kişiye ait olması halinde söz konusudur. İşyerinin mülkiyeti mükellefe ait olması halinde ise, emsal kira bedeli esas alınmaktadır.

Kira bedeli, kiracı ile kiralayan arasında tespit edilen değerdir. Emsal kira bedeli ise, vergi değerinin % 5’dir.

Kira bedeli veya emsal kira bedeli, işyerinin bulunduğu idari bölüme göre de farklılaştırılmıştır. Bu bedel büyük şehir belediyesi sınırları içinde 420 milyon lira, büyük şehir belediyesi dışındaki yerlerde ise 300 milyon liradır. İşyeri kirası bu bedelleri aşmaması

gerekir. Bu bedeli aşmış ise, basit usulde vergilemeden yararlanılamayacaktır.

Kira bedeli için kabul edilen bu tutarlar, her yıl yeniden değerlendirilme oranında arttırılacaktır. Bu maddenin uygulamasına

1.1.1999 dan itibaren başlayacaktır⁶.

Kira bedeli, öteden beri işe devam edenler için takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanacaktır (GVK md 47/II). Belediyelere işgaliye harcı ödemek suretiyle ticari faaliyette bulunanlar, diğer şartları da taşımaları şartıyla, işyeri kirasına ilişkin şart aranmaksızın basit usulde vergilemeden yararlanacaklardır⁷.

3. Mükellef, Ticari, Zirai veya Mesleki Faaliyetleri Dolayısıyla Gerçek Usulde Gelir Vergisine Tabi Olmamalıdır

Mükellef, ticari, zirai veya mesleki kazançları nedeniyle gerçek usulde vergilendirilmekte ise, başka bir kazancı nedeniyle basit usulde vergilendirilmesi tutarlı değildir. Çünkü basit usulde vergilendirilen mükellef defter tutmamaktadır. Oysa diğer kazançları nedeniyle defter tutarak gerçek usulde vergilendirilmekte ise, defter tutma yükümlülüğünü yerine getirmesi nedeniyle, basit usulde vergilendirilen kazancı için de gerçek usulde vergilendirilmesi gerekir. Çünkü gelir vergisinin bir özelliği de üniter olmasıdır. Çeşitli kaynaklardan elde edilen gelirler toplanarak vergilendirilirler.

B) BASİT USULDE VERGİLEMEYE TABİ OLMANIN ÖZEL ŞARTLARI

Basit usulde vergilendirmeye tabi olacak mükelleflerin taşımak zorunda oldukları ikinci grup şartlar ise, özel şartlar olarak düzenlenmiştir (md 48). Yeni düzenleme, şartları basite indirgemmiştir. Ayrıca daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Mükellefin faaliyetleri, mal alım-satımına, hizmet işletmelerine ve ikisinin bir arada yapılmasına göre üç başlık altında toplanmıştır. Bu şartlardan birinin yerine gelmemesi halinde de basit

⁶ GVK 215 sıra nolu genel tebliğ ve GVK mük md 123.

⁷ GVK 215 nolu tebliği.

usulden yararlanmak söz konusu olmayacaktır.

1. Mal Alım veya Satımlarının Belir Bir Tutarı Aşmaması Gerekir

Bu başlık altında toplanan mükellefler, mal alım ve satımı suretiyle gelir elde eden tacirlerdir. Almış oldukları malları aynen satma suretiyle gelir elde edebileceği gibi, işlemek suretiyle de satabilirler. Örneğin, yarı mamul bir malı işledikten sonra, mamul halinde satmak suretiyle de olabilir.

Bir yıl içerisinde satın alınan malların tutarı 6 milyar lirayı veya satışları toplamı da 8 milyar lirayı aşmamaktır. Mal alım veya satımına ilişkin şartın her ikisini birlikte taşıması zorunluluğu bulunmaktadır. Sadece mal alışları veya sadece satışları bu tutarları aşması halinde, basit usulde vergilemeden yararlanması söz konusu olmayacaktır.

Mal alışları, peşin ödeme şeklinde olabileceği gibi borçlanma şeklinde de olabilir. Hem peşin ve hem de borçlanma şeklinde mal alışları söz konusu ise, ikisinin birlikte toplanması gerekir. Mal satışları da, peşin olabileceği gibi tahakkuk eden alacak şeklinde de olabilir. Satışlarda da toplanarak nihai tutar belirlenmesi gerekecektir.

2. Mal Alım veya Satımı Faaliyetleri Dışındaki İşlerden Elde Edilen Gelirin Belirli Bir Tutarı Aşmaması Gerekir

Bu başlık altında ifade edilen faaliyetler, hizmet faaliyetleridir. Berber, kuru temizleme gibi işler. Elde edilen gelir, gayri safi olarak 3 milyar lirayı aşmaması gerekir.

Ticari kazançta tahsil ve tahakkuk ilkesi birlikte vergiyi doğuran olay olarak kabul edildiğine göre, elde edilen gayri safi hasılatın hesaplanmasında peşin tahsil edilen tutarlar ile tahakkuk eden alacakların birlikte toplanarak dikkate alınması gerekecektir.

3. Mal Alım veya Satım İşleriyle Diğer İşlerin Birlikte Yapılmasında Elde Edilen Gelirin Belirli Bir Tutarı Aşmaması Gerekir

Yapılan ticari faaliyet, ne sadece mal alım veya satımı, ne de hizmet işlerinden olabilir. Mal ticareti ile hizmet işleri birlikte de

olabilir. Örneğin, tüccar terziler gibi. Hem kumaş satabilir, hem de elbise dikebilir. Bu işlerin birlikte yapılması halinde özel şart, yıllık satış tutarı ile iş hasılatının birlikte değerlendirilmesi suretiyle tespit edilecektir.

Mal satışlarından elde edilen gelir ile, hizmet işleri nedeniyle elde edilen hasılat toplamı 6 milyar lirayı aşmaması gerekir. Örneğin, tüccar terzinin mal satışları tutarı 4 milyar, terzilikten elde ettiği gelir 3 milyar lira ise, ikisinin toplamı 6 milyar lirayı geçtiği için, basit usulde vergilemeden yararlanılması söz konusu değildir.

4. Kar Hadleri Düşük Olarak Tespit Edilen Bazı Malların Alım-Satım Ölçüleri

Mal alım-satımı ticaretinde asıl olan, fiyatın serbest piyasa koşullarına göre tespit edilmesidir. Ancak bazı malların ticaretinde kar hadleri, yönetimler tarafından ve emsallerine göre düşük olarak tespit edilebilir. İşte bu malların ticareti ile uğrayan mükelleflerin basit usulde vergilemeye esas olmak üzere alış ve satış tutarları bakanlıkça tespit edilmektedir. Maliye Bakanlığı ilgili bakanlıkların görüşünü de almak suretiyle alış ve satışa esas olacak özel şartları tespit etmiştir⁸.

Maliye Bakanlığı tarafından alış ve satış tutarları belirlenen emtia ve miktarları şöyledir:

Kar Hadleri Düşük Olarak Tespit Edilen Bazı Malların Alım-Satım Ölçüleri (Rakamlar x 1.000.000'dur)

Emtianın Cinsi	B. Ş. Belediyesi Sınırları Dışında Kalan Yerlerde		B. Ş. Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Yerlerde	
	Yıllık Alım Ölçüsü TL	Yıllık Satış Ölçüsü TL	Yıllık Alım Ölçüsü TL	Yıllık Satış Ölçüsü TL
Damga Pulu-Kıymetli Kağıt	9.000.-	10.000.-	12.600.-	14.000.-
Şeker-Çay	7.000.-	9.000.-	8.400.-	11.000.-
Milli Piyango Bileti Hemen Kazan Spor Toto ve Loto	7.000.-	9.000.-	8.400.-	11.000.-
İçki (Bira ve Şarap Hariç) İspirto-Sigara-Tütün	7.000.-	9.000.-	8.400.-	11.000.-
Akaryakıt (LPG Hariç)	10.000.-	11.500.-	14.000.-	18.000.-

Kaynak: RG T: 6.12.1999 No: 23545

⁸ 215 nolu GVK tebliği.

C) BASİT USULDE VERGİLEMEDE MÜKELLEFİN BİR ORTAKLIĞIN ORTAĞI OLMASI DURUMUNDA GENEL VE ÖZEL ŞARTLARIN TESPİTİ

1. Faaliyetin Ortaklık Halinde Yürütülmesi

Ticari faaliyet ortaklık halinde yürütülmekte ise, ortakların basit usulde vergilendirme şartlarının tespiti açısından, iş yeri kirası ve iş hacmi ölçüleri; ortaklığa ait iş yeri kirası ile ortaklığın iş hacmine göre tespit edilecektir.

Burada söz edilen ortaklık, adi ortaklıktır. Çünkü ticaret ortaklıklarından anonim, limitet ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ortakları kurumlar vergisi yükümlüsüdür. Basit usulde vergileme söz konusu değildir. Şahıs ortaklıklarından kolektif şirket ile adi komandit şirketlerde komandite ortak da, basit usulde vergilendirme kapsamı dışında tutulmuştur. Aşağıda bu konuya değinilecektir. Doğal olarak kalan ortaklık türü de, adi ortaklıktır.

Adi ortaklık ortakları, elde etmiş oldukları ortaklık payı için ticari kazanç kapsamında vergilendirilirken, basit usulde vergilendirmeden yararlanıp yararlanmayacağı, ortaklığa ait iş yeri kirası ile iş hacmi ölçüleri esas alınarak belirlenecektir. Gelir ortakları arasında paylaşılırken ise de, iş yeri kirası ve iş hacmi itibariyle ortağa düşen kısmı esas alınmamaktadır. Doğrusu da böyle olanıdır. Çünkü iş yeri kirası ortak sayısı ile bağlı olmaksızın tespit edilmektedir.

Basit usulde vergilemeden yararlanabilmek için bir başka şart ise, ortaklardan herhangi birinin gerçek usulde vergilendirilmemiş olması gerekir. Ortaklardan biri gerçek usulde vergilendirilmekte ise, diğer, ortakların ticari kazancı da, gerçek usulde vergilendirilecektir.

2. Mükellefin Birden Fazla Ortaklığa Ortak Olması

Mükellef, birden fazla ortaklığa ortak ise, genel ve özel şartlar itibariyle, şartların gerçekleşip gerçekleşmediği şöyle tespit edilecektir.

İşyeri kirası ile iş hacmi tutarı, birden fazla ortaklıktaki mükellefe düşen payların toplanması suretiyle bulunacaktır. Örneğin,

iş yeri kirası itibariyle A ortaklığında 100 milyon, B ortaklığında 250 Milyon lira kira payı düşmekte ve büyük şehir belediyesi sınırları dışında faaliyette bulunmakta ise, toplam 350 milyon olması nedeniyle basit usulde vergilemeden yararlanamayacaktır⁹.

3. Mükellefin Şahsi İşi Yanında Başka Bir İşe Ortak Olması

Mükellef, kendi işi yanında bir adi ortaklıkta pay sahibi ise, iş yeri kirası ve iş hacmi itibariyle tutarlar şöyle hesaplanacaktır. Şahsi iş yeri kirası ile ortaklıktan payına düşen kira payının toplanması suretiyle bulunacaktır.

III- BASİT USULDE VERGİLENDİRMENİN SINIRLARI

Basit usulde vergilendirmeye tabi olabilmek için genel ve özel şartların yerine gelmiş olması yeterli değildir. Ayrıca, kanunda sayılan ve basit usulde vergilendirme kapsamı dışında olan mesleklerden olmaması gerekir. Basit usulde vergilendirilmeden yararlanamayacak kişiler, gerçek usulde vergilemeye tabi olacaktır (md 51).

Basit usulde vergilendirmeden yararlanamayacak mükellefler şunlardır:

- i. Kolektif şirket ortakları ile, komandit şirketlerin komandite ortakları;
- ii. Borç para verme (ikrazat) işleriyle uğraşanlar;
- iii. Sarraflar ile kıymetli maden ve mücevherat alım satımı ile uğraşanlar;
- iv. Vergiyi kaynakta kesmekle yükümlü 94'üncü maddede sayılan kişi ve kurumlara karşı inşaat ve onarma işini taahhüt edenler ile müteahhitlere karşı derece derece taahhütte bulunan kişiler yani taşaronlar;
- v. Sigorta yapımcılar;

⁹ Doğan ŞENYÜZ, *Türk Vergi Sistemi (Gelir, Kurumlar ve Katma Değer Vergisi)*, B. 4, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa, 1998, s.78.

vi. Her türlü ilan ve reklam işleriyle uğraşanlar veya bu işlere aracılık edenler;

vii. Gayrimenkul veya gemi alım satım işleri ile uğraşanlar;

viii. Tavassut işi (aracılık) yapanlar, dayı başılar hariç, Dayı başı, belirli bir işi yapmak üzere işçi temini işleriyle uğraşan ve bu işten gelir elde eden kişilerdir.

ix. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

x. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile trayler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri; yapısı itibariyle sürücüsünden başka ondört ve daha aşağı oturma yeri olan ve insan taşımaya mahsus motorlu kara taşıtları ile yolcu taşıyanlar basit usulde vergilendirilebilirler.

xi. Ödeme kaydedici cihaz kullanan mükellefler;

xii. Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan iş grupları ve sektörler itibariyle gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenlerdir.

Bunlardan bir kaçını belirtelim:

- Ziraat ürünleri satın alarak bu ürünleri kısmen veya tamamen tüketici dışında kalanlara satan ticaret erbabı (8/5521 sayılı BKK).

- Her türlü televizyon, video, radyo, teyp, müzik seti, disk çalar, kamera, bilgisayar, soğutucu, çamaşır ve bulaşık makinası ile elektrikle çalışan eşyaların alım-satımı ve üretimi ile uğraşanlar (92/2683 sayılı BKK)

- Erzurum ve Diyarbakır hariç; büyük şehir belediyesi olan illerin, mücavir alan sınırları dahil olmak üzere, büyük şehir belediyesi sınırları içinde her türlü emtia imalatı ile uğraşanlar, her türlü emtia alım-satımı ile uğraşanlar, inşaat işleriyle uğraşanlar, motorlu taşıtların bakım ve onarım işleriyle uğraşanlar, lokanta, istirahat ve eğlence yerlerini işletenler (95/6430 sayılı BKK)

IV. BASİT USULDE VERGİLENDİRME DEN YARARLANMA VE GERÇEK USULDE VERGİLENDİRME DURUMU

Basit usulde vergilendirmeden yararlanılması hususunda, iki durum söz konusudur. Bunlardan biri götürü usulde vergilendirilen mükelleflere ilişkindir. Diğeri ise, basit usulde vergilendirmenin şartlarına ilişkindir. Şimdi bunları sırasıyla inceleyelim.

A) GÖTÜRÜ USULDEN BASİT USULE GEÇECEK MÜKELLEFLERE İLİŞKİN ŞARTLAR

Götürü usulde vergilendirilen ticaret erbabı, 31.12.1998 tarihi itibariyle genel ve özel şartları taşımakta ise, bu mükellefler 1.1.1999 tarihinden itibaren basit usulde vergilendirilecektir.

Bu mükellefler için bir ayrıcalık getirilmiştir. Bu ayrıcalık, basit usule geçen mükellefin genel şartları taşımaları kaydıyla, özel şartlara bakılmaksızın 2001 yılı sonuna kadar basit usulde vergilendirmeden yararlanılmasıdır. Dolayısıyla bu mükellefler özel şartlar itibariyle basit usulde vergilemenin sınırlarını aşsalar bile, basit usulde vergilemeden yararlanmaya 2001 yılı sonuna kadar yararlanmaya devam edeceklerdir.

Bu mükelleflerin durumu, 2001 yılı sonu itibariyle basit usulde vergilendirmenin şartlarını taşımaları halinde basit usulde vergilemeye tabi olmaya devam edeceklerdir¹⁰.

Böyle bir düzenlemenin mantığı, götürü usulde vergilendirme şartlarını taşıyan mükelleflerin, mükellefiyet tesis ettirmemişler ise, mükellefiyet tesis ettirmelerini teşvik etmektir. Bu usulden yararlanmaya üç yıl boyunca devam etmek istiyorsa, uymak zorunda oldukları bir diğerk yükümlülük ise, belge düzenine uymalarıdır. Çünkü, sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyen veya kullanan kişilerin, basit usulde vergilendirmeden yararlanmaları söz konusu olmayacaktır.

¹⁰ 215 seri nolu GVK tebliği.

B) BASİT USULDE VERGİLENDİRMEYEN GERÇEK USULDE VERGİLENDİRMEYE GEÇİŞ

Basit usulde vergilendirmeden yararlanabilmek için yerine gelmesi gereken genel veya özel şartlardan her hangi birinin kaybedilmesi, mükellefin ertesi takvim yılı başından itibaren gerçek usulde vergilendirilmesini gerektirir. Mükellefin konumuna göre işletme veya bilanço esasına göre defter tutmak zorundadır.

Basit usulde vergilendirme birtakım şartlara bağlı olmakla birlikte, mükellefin bunda devam edebilmesinde istek de şarttır. Basit usulde vergilendirme şartlarını taşımakla birlikte mükellef vergi dairesine yazılı olarak müracaat ederek, gerçek usulde vergilendirilme arzusunu iletmesiyle birlikte gerçek usulde vergilendirmeye tabi olur. Gerçek usulde vergilendirmeye başlama zamanı da bu isteğe bağlıdır. İsterse talebi takip eden aybaşından veya izleyen takvim yılı başından itibaren gerçek usulde vergilendirilir.

Basit usulde vergilendirilmenin bir diğer ön şartı ise, mükellefin daha önce gerçek usulde vergilendirilmemiş olmasıdır. 1.1.1999'dan daha önce gerçek usulde vergilendirilmekte iken işini terk eden mükellefler, bu tarihten sonra tekrar işe başlamaları halinde, basit usulde vergilendirilmezler.

Mükellef gerçek usulde vergilendirilmekte ise, aynı türden iş yapan eş ve çocukları da bu faaliyetleri nedeniyle basit usulde vergilemeden yararlanamazlar¹¹. Bu yaklaşımla kanun koyucu muvazaayı önlemeye yönelmiştir.

V. BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN MÜKELLEFLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin yerine getirmeleri gereken bir takım yükümlülükleri vardır. Bunların bir kısmı, diğer vergi mükelleflerin de yerine getirmesi gereken yükümlülükler iken, bir kısmı sadece basit usulde vergilendirilen mükelleflere özgüdür. Şimdi basit usulde vergilendirilen mükelleflere özgü şekliyle bu yükümlülüklerden söz edelim.

¹¹ 215 seri nolu GVK tebliği.

A) BASİT USULDE VERGİLEMEDE DÜZENLENECEK BELGELER

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, 1.1.1999 tarihinden itibaren VUK hükümlerine göre fatura, perakende satış vesikaları ve diğer belgeleri düzenlemek ve kullanmak zorundadırlar. Bu yükümlülükleri yerine getirirken, belge düzenine intibak ve gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için VUK mükerrer 257'inci maddenin Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden, şu düzenlemelere yer verilmiştir¹².

i. 1.1.1999 tarihinden 30.06.1999 tarihine kadar belge vermedikleri günlük hasılatları için gün sonunda tek bir fatura düzenleyebileceklerdir.

ii. Düzenlenen faturanın alıcıya ilişkin bilgiler yerine "... tarihli toplam hasılat" ibaresi yazılacaktır.

iii. Satılan emtia veya yapılan hizmet, farklı Katma Değer Vergisi oranlarına tabi ise, hasılatın Katma Değer Vergisi dahil olmak üzere faturada ayrı ayrı toplamlar halinde gösterilmesi gerekecektir.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflere tanınan bu ayrıcalıklar, müşterilerce belge istenilmemesi halinde mümkün olacaktır. Eğer müşteriler, fatura veya perakende satış fişi istemeleri halinde, diğer tacirler gibi ayrı ayrı fatura veya perakende satış vesikası vermek zorundadır. Sadece dolmuş işletenler bu yükümlülük kapsamı içerisinde değildir.

B) BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN MÜKELLEFLERİN KULLANACAĞI BELGELERİN TEMİNİ

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, kullanacakları belgeleri ve belgelerin tesliminde kullanacakları zarfları bağlı oldukları oda veya birliklerden temin edeceklerdir.

Normal olarak diğer mükelleflerin kullanacakları belgelerde, basım, dağıtım ve kayıtların tutulması bireysel yükümlülük altında olmasına karşılık, basit usulde vergilendirilecek mükelleflerde, bu yükümlülükler mesleki teşekküllere bırakılmıştır.

¹² 215 seri nolu GVK tebliği.

VUK'un mükerrer 257'inci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, belgelerin temininde mesleki teşekküllere şu yükümlülükler verilmiştir. Basit usulde vergilendirilecek mükelleflerin kullanacakları belgeler ile zarfların basımı, dağıtımı, izlenmesi ve kayıtların tutulması, ilgili mesleki teşekküllerce yürütülecektir.

Mesleki teşekküller, kimlere, hangi belgeleri verdiklerini, hangi belgelerin kendilerine iade edildiğini mükellefler itibariyle kayıtlarında göstereceklerdir. Normalde mükelleflerin belge basımı için vergi dairesinden izin almaları gerekirken mesleki teşekküller basit usulde vergilendirilen mükelleflerin kullanacağı belgelerin basımı için vergi dairelerinden izin almalarına gerek bulunmamaktadır. Basımı yapılacak belgelerde VUK ve ilgili mevzuatta yer alan asgari bilgiler ile özel işaret (amblem) bulunacaktır¹³.

Belgelerin basımını yaptıracak ilgili mesleki teşekküller, basımını yaptırdıkları belgelerin en alt kısmına dipnot şeklinde adı, adresi veya basımı yapan matbaa işletmesine ilişkin bilgileri yazdıracaktır. İlgili mesleki teşekküller, belgeleri teslim etmeden önce mükellefin adını, soyadını, varsa ünvanının, bağlı olduğu vergi dairesi ve vergi kimlik numarası ile iş adresini, motorlu taşıt işletenler de taşıtım plakasını belirten kaşenin basılmasını sağlayacaklardır.

C) BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN MÜKELLEFLERİN KAYITLARININ TUTULMASI

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin kayıtları, kendisinin mesleki yönden bağlı olduğu odalar bünyesinde oluşturulacak bürolarda tutulur. Mükellefin bağlı olduğu oda bünyesinde henüz büro kurulmamış ise kayıtlar, iş yerinin bulunduğu diğer meslek odalarında kurulmuş bulunan bürolarda tutulacaktır. İşyerinin bulunduğu yerde bulunan meslek odaları bünyesinde büro kurulmamış ise, kayıtlar mükellefin bağlı olduğu odanın öngöreceği yerdeki büro tarafından

¹³ Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtımı Hakkında Yönetmelik, md 13, RG T: 2.2.1985, No: 18654.

tutulabilecektir¹⁴.

Kayıtların tutulduğu bürolarda, vergilendirme işlerinde kullanılmak üzere yeterli sayıda meslek mensubunun çalıştırılması zorunludur. Vergilendirmede bütünlüğün bozulmaması için, kayıtları tutulan mükelleflerin iş yerinin nakli hariç, o takvim yıl sonuna kadar tüm işlemleri aynı büro tarafından yerine getirilecektir. Ancak; defterdarlık ve birliklerce uygun görülen mükellefler, kayıtlarını kendileri tutabileceklerdir. Bu takdirde vergilendirmeye ilişkin diğer ödevlerini de kendileri yerine getireceklerdir¹⁵.

D) BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN MÜKELLEFLERİN VERGİLENDİRMEYE İLİŞLİN BELGELERİN TESLİMİ VE BÜROLARIN YERİNE GETİRECEĞİ İŞLEMLER

Basit usulde vergilendirme, “deftersiz işletme hesabı”¹⁶ gibidir. Dolayısıyla defter tutma yükümlülüğü dışında belge düzenleme, saklama ve ibraz yükümlülüğü aynı ikinci sınıf tacirler gibidir. Ancak, bir geçiş sürecinin tamamlanması ve mükellefe yardımcı olmak üzere basit usulde vergilendirilen mükellefler bazı kolaylıklar sağlanmıştır.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, üç aylık mal alış ve giderleri ile hasılatlarını gösteren belgeleri 23x32,5 cm ebadında torba zarflara koyarak yukarıda sözü geçen bürolara vereceklerdir.

Zarflar, giderlerine ve gelirlerine ilişkin belgeleri ayrı ayrı toplamaya mahsus araçlardır. Gider ve gelir belgelerinin bildirimine mahsus zarflarda, mükellefin soyadı; adı, vergi dairesi, vergi kimlik numarası, bağlı olduğu oda ve numarası ile sıra numarası takip edecek şekilde belge nevinden oluşur. En altında da, tarih konulmak suretiyle üçer aylık döneme ilişkin gelir ve gider belgelerinden oluştuğu ve teslim edildiği belirtilir. Mükellefin adı soyadı ve imzası ile bildirimini teslim alanın adı-soyadı ve imzasından oluşur.

Gelir ve gider belgelerini içeren zarflar, üçer aylık dönemi izleyen ayın 10’una kadar kayıtların tutulduğu bürolara teslim ederler.

¹⁴ 215 seri nolu GVK tebliği.

¹⁵ 215 seri nolu GVK tebliği.

¹⁶ ŞENYÜZ, s. 73.

Bürolarda görevli personel, bizzat mükellefin işyerlerine giderek de teslim alırlar. İsteyen mükellefler bu sürelerden önce de kayıtlarının tutulduğu bürolara verebilirler.

Mükelleflerden zarf içinde teslim alınan belgeler, bürolarda bilgisayar ortamında kayıt edilecektir. Bu kayıt sırasında belge ve bilgileri de ayrı sütunlarda gösterilir.

Bürolarda, teslim aldıkları belgeleri kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra her bir mükellef için ayrı dosyalarda saklayacaktır. Bürolarda her yılın Ocak ayı içinde mükelleflerin dosya ve zarflardaki bilgi ve belgelere dayanarak “Hesap Özeti” hazırlanır. Hazırlanan hesap özeti verilecek yıllık beyannameye eklenecektir. Hesap özeti, gider ve gelirlerden oluşur.

Giderler, dönem içinde satın alınan mal bedeli il faaliyete ilişkin giderlerden oluşur. Dönem başı mal mevcudu da giderlere yazılır. Gelirleri ise, dönem içinde mal satışından elde edilen hasılat ile sair kazançlardan oluşur. Dönem sonu mal mevcudu ise gelirlere yazılır. Gelir ve gider arasındaki dengeyi sağlamak üzere dönem karı giderlere, varsa dönem zararı da gelirlere yazılmak suretiyle denge oluşturulur. Hesap özeti mükellef ve oda temsilcisi tarafından ad-soyad ve tarih konulmak üzere imzalanır¹⁷.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin bir takvim yılı içerisinde aldıkları mallara ve hizmetlere ait alış belgeleri ve yaptıkları giderler ile hasılat belgeleri, kayıtların tutulacağı bürolarca muhafaza edilir. Cari takvim yılına ilişkin belgelerin ibrazı da bu bürolardan talep edilecektir¹⁸.

Cari takvim yılı kayıtlarının tutulması ve vergilendirmeye ilişkin ödevler bürolarca yerine getirildikten sonra, yıllık beyannamenin verilmesinden sonra o yıla ilişkin belgeler muhafaza edilmek üzere mükellefe teslim edilir. Mükellef teslim aldığı belgeleri, ilgili oldukları yılı takip eden takvim yıl başından başlayarak 5 yıl süre ile saklamakla yükümlüdürler.

¹⁷ 215 nolu GVK tebliği eki.

¹⁸ 215 nolu GVK tebliği eki.

VI. TİCARİ KAZANCIN BASİT USULDE TESPİTİ VE VERGİLENDİRME SÜRECİ

A) TİCARİ KAZANCIN BASİT USULDE TESPİTİ

Basit usulde ticari kazancın tespiti, düzenlenen ve alınan belgelerden hareketle tespit edilecektir. Hasılat ile giderler ve malların alış bedelleri arasındaki müspet fark karı oluşturacaktır. Yukarıda ifade edildiği gibi, işletme hesap özetinde kar da gösterilmiş olacaktır.

İşletme hesabı esasında ticari kazancın tespitinde, sabit kıymetler gider yazılabilirken veya amortisman ayrılabilirken; basit usulde vergilemede sabit kıymetler gider yazılmadığı gibi amortisman da ayrılmamaktadır¹⁹.

B) STOK MALLARIN BEYANI

Götürü usulde vergilendirilmekte iken, basit usulde vergileme kapsamına alınan mükellefler, 1.1.1999 tarihi itibarıyla mevcut malları alış bedelleri ile değerlendirecektir. Ancak, alış bedeli bilinmiyorsa, kendileri tarafından tespit edilecek rayiç bedelleri ile değerlendirilecektir. Ayrıca, stokta bulunan malların üstlenilen KDV'lerini de ödeyecekleri KDV den indirebileceklerdir. Ancak bunun için KDV nin bu mallara ait ve fatura veya diğer belgeler dayalı olması zorunludur. Alış belgesi bulunmadığı için rayiç bedelle değerlendirilen mallara ilişkin KDV indirim konusu yapılamayacaktır²⁰.

Mükellefin bu haktan yararlanabilmesi için, 1.1.1999 tarihi itibarıyla mevcut mallarını kayıtların tutulduğu bürolara bildirmeleri gerekmektedir. Bu bildirim, 20.04.1999 tarihine kadar yapılması gerekir.

Yapılacak stok bildirimini herhangi bir şekle bağlı değildir. Ancak, bildirimde vergi kimlik numarası başta olmak üzere hüviyete ilişkin bilgiler ile stok olarak beyan edilecek malın cinsi, malın miktarı, birim fiyatı, toplam tutarı, KDV ve faturaların tarih ve

¹⁹ 215 seri nolu GVK tebliği.

²⁰ 215 seri nolu GVK tebliği.

numarası gibi bilgilere yer verilecektir. Stok bildiriminde Ek. 4 de bildirilen Götürü Usulden Basit Usule Geçen Mükellefler İçin Stok Bildirimi formunun kullanılması gerekmektedir. Yukarıda yer alan bilgiler bu formda da belirtilmiştir.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler ilk vergilendirme döneminde; düzenledikleri belgelerde gösterilen hesaplanan KDV'den o dönem içindeki mal ve hizmet alışları ile giderleri için yükledikleri KDV ve stok beyanında yer alan KDV yi indirim konusu yapılabilecektir²¹.

Basit usul vergilendirilen mükelleflerin defter tutma yükümlülüğü olmadığı için, KDV nin indirilmesi için alış ve gider belgelerinin kanuni defterlere kaydedilmesine ilişkin şart da aranmayacaktır.

C) YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ VE VERGİNİN ÖDENMESİ

Mükellefin elde ettiği gelir, sadece basit usulde tespit olunan ticari kazançtan ibaret olması halinde, beyanname vergilendirme dönemini izleyen takvim yılının Şubat ayı içerisinde verilir. Beyanname, mükellef tarafından da imzalandıktan sonra büroda görevli personel tarafından vergi dairesine verilir veya gönderilir²². Burada basit usulde vergilendirilen mükelleflere bir kolaylık ve ayrıcalık gösterilmiş olmaktadır. Ancak mükellefin elde ettiği gelir, Mart ayında genel olarak yıllık beyanname verilmesini gerektiriyorsa, basit usulde tespit edilen ticari kazançla ilişkin beyannamede Mart ayında verilir.

Yıllık beyanname ile bildirilen gelirin vergisi de üç eşit taksit halinde ödenmektedir. Birinci taksidi beyannamenin verildiği Şubat ayı içerisinde, ikinci ve üçüncü taksitler Mayıs ve Ağustos aylarında ödenecektir.

²¹ 215 seri nolu GVK tebliği.

²² 215 seri nolu GVK tebliği.

D) BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN TİCARİ KAZANCIN GEÇİCİ VERGİ KARŞISINDAKİ KONUMU

Ticari kazanç sahipleri ilke olarak geçici vergi mükellefi iken, basit usulde vergilendirilen ticari kazanç sahipleri geçici vergi mükellefi değillerdir (GVK mük md/120).

SONUÇ

Basit usulde vergilendirme yöntemi, 4369 sayılı kanunla değişiklik öncesi, götürü usulde vergilendirilen mükellefler için getirilen bir vergilendirmedir. Götürü usulde vergileme, bazı mükellefler, için vergilendirme sığınakları oluştururken; kimi mükellefler içinde elde etmedikleri gelirin vergilendirilmesi sonucunu doğurmakta idi. Götürü usulde vergilendirme belge düzeninin yerleştirilmesinde büyük bir engel oluşturulmakta idi. Yeni düzenleme ile, belge düzenine dayalı olarak gerçek gelirlerin vergilendirilmesi usulüne geçilmiştir. Böylece Türkiye'nin büyük problemi olan kayıt dışı ekonominin de oluşması engellenmiş olmaktadır.

Basit usulde vergilendirme, deftersiz işletme hesabı gibidir. Mükellefin düzenlediği ve aldığı hasılatla giderler arasındaki müspet fark vergilendirilecek safi kazancı verir. Belgeler, dosyalar halinde mükellefin bağlı olduğu mesleki odalarca tutulmaktadır. Bir dönem içerisinde oluşan kar, aksine bir hüküm olmadıkça yine bu bürolar aracılığı ile vergi dairesince yıllık beyanname ile verilmektedir. Beyanname izleyen takvim yılının Şubat ayında verilirken, Şubat, Mayıs ve Ağustos aylarında da üç eşit taksit halinde ödenmektedir.

Basit usulde vergileme, gerçek usulde vergilemenin yerleştirilebilmesi için getirilen bir geçiş hükümleri gibidir. Gerçek usulde ayrıldığı yeğane unsur defter tutmaması ve sabit kaynakların gider yazılmaması ile amortisman ayrılamamasıdır. Bu da basit usulde vergilendirilen mükellefler için getirilen bir dezavantajdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKDOĞAN Abdurrahman, *Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması*, B.2, Gazi Kitabevi, Ankara, 1998.

BEKTAŞ Erol, "4369 Sayılı Kanun İle Ticari Kazançlarda "Götürü Usul" Esası Kaldırılarak Yerine " Basit Usul Esası Getirilmiştir", *VERGİ DÜNYASI*, Ağustos 1998.

Bir Reformun Anatomisi- Vergi Reformu Nasıl Gerçekleşti, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998.

ŞENYÜZ Doğan, *Türk Vergi Sistemi (Gelir, Kurumlar ve Katma Değer Vergisi)*, B. 4, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa, 1998.

Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, TOBB Yayınları No: Genel: 244: BÖM: 8, Aydoğdu Ofset.

Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtım Hakkında Yönetmelik, md 13, RG T: 2.2.1985, No: 18654.